

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

ЛКС Центр
Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

Ефективна економіка № 5, 2017

УДК 339.56

О. В. П'янкova,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ*

РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ УКРАЇНИ ТА КАНАДИ У ВИМІРІ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА

O. Piankova,

*Ph.D. (in Economics), Associate Professor of International Economic Relations Department,
Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv*

DEVELOPMENT OF FOREIGN ECONOMIC RELATIONS OF UKRAINE AND CANADA IN TERMS OF STRATEGIC PARTNERSHIP

Стаття присвячена розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України та Канади. Досліджено досвід України щодо підписання та реалізації двосторонніх угод про вільну торгівлю та угод про зони вільної торгівлі з групами країн. Проаналізовано стан та товарну структуру міжнародної торгівлі України та Канади. Підписання Угоди про зону вільної торгівлі (CUFTA) розглянуто як крок до поглиблення стратегічного партнерства та перспективу подальшого розвитку відносин країн та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Акцентовано увагу на перевагах України від виконання умов Угоди про вільну торгівлю, розкрито особливості взаємного доступу агропромислових та промислових товарів на ринок країн-партнерів, наголошено на тарифній лібералізації та усуненні нетарифних бар'єрів, розглянуто особливості перехідного періоду, визначені товарні групи щодо яких: узгоджена часткова лібералізація, зберігається тарифне квотування, зроблені вилучення. Акцентовано увагу на перспективах України у вимірі підписання Угоди про вільну торгівлю ЄС та Канади (CETA).

The article is devoted to the development of foreign economic relations between Ukraine and Canada. The author has been studied the experience of Ukraine in signing and implementing Bilateral Free Trade Agreement and agreements on free trade zones with groups of countries. In the article was conceded the state and commodity structure of international trade between Ukraine and Canada. In the author point of view, the signing of the Agreement on the Free Trade Area (CUFTA) was considered as a step towards deepening the strategic partnership and the prospect of further development of relations between countries and subjects of foreign

economic activity. Special attention is given to the advantages for Ukraine from fulfilling the terms of the Free Trade Agreement, the specifics of mutual access of agroindustrial and industrial products to the market of partner countries, tariff liberalization and removal of non-tariff barriers, the specifics of the transition period, are defined commodity groups with regard to: coordinated partial liberalization, tariff quotas and exceptions. The author also has been studied Ukraine's prospects in the context of the signing of the EU-Canada Free Trade Agreement (CETA).

Ключові слова: *зовнішньоекономічні зв'язки, зона вільної торгівлі, зовнішньоекономічна діяльність, стратегічне партнерство, торговельно-економічне співробітництво, суб'єкт зовнішньоторговельної діяльності, CETA, CUFTA.*

Keywords: *foreign economic relations, free trade zones, foreign economic activity, strategic partnership, trade and economic cooperation, subjects of foreign trade, CETA, CUFTA.*

Постановка проблеми. Одним з основоположних рішень щодо розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України є поглиблення торговельних відносин у вимірі розвитку стратегічного партнерства. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають питання поглиблення економіко-торговельного співробітництва в рамках Угоди про зону вільної торгівлі з Канадою.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Висвітленню питання щодо розвитку українсько-канадських зовнішньоторговельних відносин присвятили роботи: Е.Баран [1], В.Новинський [4], В.Чужиков [13]; проблематиці та перспективам підписання Угоди про зону вільної торгівлі з Канадою – науковці К.Завада [3], Н.Микольська [5], Е.Найман [6], Ю.Панченко [9], О.Яценко [14].

Разом з тим, підкреслюючи глибину та ґрунтовність досліджень, доцільно констатувати увагу на актуальності тематики і потребі її докладного вивчення, зокрема: детальному аналізі умов лібералізації, додаткових можливостей України, перспектив розвитку зовнішньоекономічних відносин у вимірі стратегічного партнерства.

Формулювання цілей статті. Написання статті ставить за мету проаналізувати досвід України щодо підписання та реалізації двосторонніх угод про вільну торгівлю та угод про зони вільної торгівлі з групами країн; дослідити зовнішньоекономічні зв'язки України та Канади, проаналізувати стан та товарну структуру міжнародної торгівлі України та Канади, розкрити деталі лібералізації взаємного доступу на ринок, переваги суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України від підписання Угоди про зону вільної торгівлі (CUFTA).

Виклад основного матеріалу дослідження.

Історія співробітництва України та Канади починається з визнання Канадою України як незалежної держави у грудні 1991 року та встановлення дипломатичних відносин у січні 1992 року. Наступним кроком розвитку стає підписання «Спільної декларації про Особливе партнерство між Україною та Канадою» у 1994 році [11].

Подальший розвиток партнерських відносин передбачав: торговельно-економічне, науково-технічне, культурно-гуманітарне, міжрегіональне співробітництво.

У 2009 році розпочалася робота над Угодою про зону вільної торгівлі. Серед передумов створення ЗВТ науковці відзначають [3, 5-6]:

- схожість цілей країн-партнерів;
- історично сформовану мовну, релігійну або ментальну близькість країн;
- соціально-економічну однорідність національних економік;
- прагнення поглибити зовнішньоторговельні зв'язки;
- розуміння переваг відмови від тарифного регулювання та скасування нетарифних бар'єрів.

Доречно відзначити, що Україна має досвід підписання та реалізації двосторонніх угод про вільну торгівлю та угод

про зони вільної торгівлі з групами країн (табл.1).

Таблиця 1.

Угоди України про вільну торгівлю

Угода	учасники Угоди	рік підписання, ратифікації, набуття чинності
Двостороння УВТ	Туркменістан	ратифікована 05.11.1994
Двостороння УВТ	Узбекистан	ратифікована 04.11.1995
Двостороння УВТ	Азербайджан	ратифікована 12.07.1996
Режим ВТ	Грузія	набрала чинності 04.06.1996 р.
Угода про ВТ	Македонія	ратифікована ЗУ № 2599-III від 05.07.2001р.
Двостороння УВТ	Таджикистан	ратифікована 06.07.2001
Угода про ВТ між Україною та державами ЄАВТ	Швейцарія, Норвегія, Ісландія та Ліхтенштейн	підписана 24.06.2010 р., ратифікована ЗУ від 07.12.2011 р. № 4091-VI та набрала чинності 01.06.2012 р.
Договір про зону вільної торгівлі СНД	країни СНД	підписаний 18.10.2011 р., ратифікований в Україні 13.07.2012 р. РФ призупинила дію Договору про ЗВТ з винятком щодо мита при експорті газу - грудень 2015 р.
Угода про ВТ	Чорногорія	підписана 18.11.2011 р. ратифікована ЗУ від 16.10.2012 р., набрала чинності 01.01.2013 р.
Поглиблена та всеосяжна зона вільної торгівлі DCFTA	Європейський Союз (ЄС)	підписана політична частина Угоди про Асоціацію України та ЄС – березень 2014 р., економічна складова – червень 2014 р., ратифікація - вересень 2014 р.; початок функціонування DCFTA - 1 січня 2016 р.
Угода про зону вільної торгівлі CUFTA	Канада	підписання у липні 2016 р., ратифіковано у березні 2017 р.
Угода про вільну торгівлю	Ізраїль	тривають переговорні процеси
Угода про вільну торгівлю	Туреччина	тривають переговорні процеси

Джерело: складено автором за даними [8]

Відповідно до принципів «особливого партнерства» Україна та Канада мають тісні торговельні відносини. Незважаючи на те, що експорт товарів з України складає незначну частку канадського імпорту, торговельна співпраця має позитивну динаміку. Так за результатами 2016 року зовнішньоторговельний обіг зріс на 4%. Товарна структура експорту - імпорту України та Канади наведена у табл.2, 3.

Таблиця 2.

Експорт України до Канади у 2014-2016 рр., млн.дол.США

група товарів	2014	2015	2016
продукція машинобудування	7,3	7,3	11,5
продукція АПК та харчової промисловості	4,7	3,4	4,9
продукція хімічної промисловості	11,1	2,9	4,2

продукція металургійного комплексу	32,6	11,0	3,6
різні промислові товари	5,1	2,9	2,1
деревина та папір	1,4	1,6	1,5
продукція легкої промисловості	1,7	0,9	0,9
мінеральні продукти	8,7	0,2	0,2

Джерело: складено автором за даними [7-8]

Найбільшу частку українського експорту у 2016 році займають продукція машинобудування (11,5 млн.дол.), товари АПК та харчової промисловості (4,9 млн.дол.), продукції хімічної промисловості (4,2 млн.дол.).

Таблиця 3.

Імпорт Україною з Канади у 2014-2016 рр., млн.дол.США

група товарів	2014	2015	2016
мінеральні продукти	61,1	115,0	95,6
продукція АПК та харчової промисловості	39,5	21,8	43,3
продукція хімічної промисловості	47,8	26,7	37,5
продукція машинобудування	26,6	27,4	31,7
продукція металургійного комплексу	8,9	13,1	6,8
різні промислові товари	6,6	0,9	2,4
продукція легкої промисловості	0,6	1,2	0,1
деревина та папір	0,4	0,2	0,0

Джерело: складено автором за даними [7-8]

Лідерами канадського експорту до України за результатами 2016 року стали: мінеральні продукти (95,6 млн.дол.), товари АПК та харчової промисловості (43,3 млн.дол.), продукції хімічної промисловості (37,5 млн.дол.).

Підписанню Угоди про зону вільної торгівлі України та Канади передували 7 років важкої співпраці щодо розробки та узгодження складових. Внаслідок 6 раундів переговорів у липні 2015 року відбулося кінцеве узгодження та Угоду було парафоровано, у липні 2016 року - підписання, у березні 2017 року - ратифіковано Парламентом України.

Структура Угоди (CUFTA) подана на рис. 1.

Інституційні положення	Преамбула
	Загальні положення та визначення
	Прозорість
	Адміністрування Угоди
	Винятки
	Прикінцеві положення
	Врегулювання спорів
Торгівля товарами	Національний режим та доступ до ринків
	Надзвичайні та захисні заходи
	Санітарні та фітосанітарні заходи
	Технічні бар'єри у торгівлі
Митні питання	Правила визначення та процедури походження
	Специфічні правила визначення походження
	Сприяння торгівлі

Інші питання	Електронна комерція
	Державні закупівлі
	Конкуренція, монополії та державні підприємства
	Інтелектуальна власність
	Навколишнє середовище
	Праця
	Співробітництво із пов'язаних із торгівлею питань

Рис. 1. Структура Угоди (CUFTA)

Джерело: [12]

За твердженням Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [11] та науковців [2, 3] Угода сприятиме:

- підтримці українських експортерів щодо виходу на новий ринок, зміцненню двостороннього торговельно-економічного співробітництва;
- зниженню операційних витрат для суб'єктів господарювання;
- виробничій кооперації;
- доступу до участі у державних закупівлях країни партнера;
- поглибленню стратегічного партнерства;
- інтеграції у глобальні ланцюги доданої вартості. .

Згідно з умовами Угоди відбувається взаємна лібералізації доступу на ринки України та Канади (рис.2).

ДОСТУП ДО РИНКУ КАНАДИ

ДОСТУП ДО РИНКУ УКРАЇНИ

Рис. 2. Доступ до ринків Канади та України

Джерело: [10]

Так українські експортери зможуть постачати продукцію до Канади [13] за ставкою мита 0% для 98% товарних позицій:

- на всі сільськогосподарські товари, за винятком обсягів понад квоту (0% в рамках квоти), зокрема: для птиці, в тому числі мороженої; яловичини, телятини, свинини; молочних продуктів (молоко, вершки, йогурт, масло вершкове); яєць та яєчних продуктів, сирів, цукру арахісового масла;

- на всі промислові товари, крім автомобілів легкових, лібералізація торгівлі за якими відбуватиметься поступово протягом семи років;

Відповідно канадські експортери отримують можливість постачати на український ринок продукцію зі ставкою 0% мита, а саме:

- продукти агропромислового комплексу та харчової промисловості (рибу та морепродукти; зернові, олійне насіння,

арахіс, шоколад; хлібобулочні та кондитерські вироби; вино, пиво);

- промислові товари (текстиль, обладнання та запчастини, електрична апаратура, вироби з заліза та сталі).

Для окремих груп товарів передбачено поступове щорічне зменшення ставок ввізного мита до 0%, зокрема:

- протягом 3 років: агропромислова продукція (живі вівці та птиця, яловичина, баранина, горіхи, борошно, сир, маргарин, крупи, соуси тощо); промислові товари (будматеріали, інструменти ручні, промислове обладнання, частини літальних апаратів тощо);

- протягом 5 років: агропромислова продукція (окремі субпродукти свиней, плоди та насіння олійних культур, інші жири та олія рослинна тощо); промислові товари (променеві трубки, електрична апаратура, мотоцикли, причепи, судна, фотокамери тощо);

- протягом 7 років: агропромислова продукція (свинина, птиця, субпродукти свіжі або охолоджені, молоко та вершки, яйця птиці, мед, овочі, ковбаси тощо); промислові товари (автомобілі, трактори та запчастини до них).

Часткова лібералізація передбачена для: м'яса та субпродуктів птиці морожених, масла тваринного, сиру, маргарину та сумішів; тарифні квоти введено для мороженої свинини та субпродуктів, сала; серед вилучень з режиму вільної торгівлі – цукор.

Означеною Угодою на сьогодні передбачено лібералізацію українсько-канадської торгівлі лише товарами, однак за результатами двох перших років реалізації можливі доповнення щодо захисту інвестицій та торгівлі послугами.

Висновки.

Таким чином, в умовах посилення конкуренції та пошуку Україною нових можливостей щодо збільшення експорту товарів, створення зони вільної торгівлі з Канадою стає наступним кроком у поглибленні «особливого партнерства» та ствердження України як надійного партнера – постачальника якісної продукції. Ґрунтуючись на досвіді реалізації Угод про вільну торгівлю з географічно близькими країнами, Україна прагне поглибити торговельно-економічні відносини з Канадою – представником країн Північної Америки. Вцілому за прогнозами вітчизняних економістів лібералізація торгівлі з Канадою призведе до зростання на 3,5 % українського експорту. Серед перспектив України - можливість отримання переваг від Масштабної та всеохоплюючої угоди про вільну торгівлю між ЄС та Канадою у вимірі інтеграції українських виробників у глобальні ланцюги доданої вартості.

Література.

1. Баран Е. Канадське співробітництво з Україною / Е.Баран // Зовнішня торгівля .- 1999 .-№1-2.- 34-35
2. Бровко О. Трикутник вільної торгівлі. Що дасть Україні ЗВТ з Канадою [Електронний ресурс] / О.Бровко .- Режим доступу: / <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/11/16/7057420/>
3. Завада К. ЗВТ з Канадою, чого чекати Україні від вільної торгівлі? [Електронний ресурс] / К.Завада, О.Прядко // Укрінформ .- 2015 .- Режим доступу: www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1870380-zvt_z_kanadoyu_chogo_chekati_ukraini_vid_vilnoi_torgivli_2080534.html
4. Новинський В.С. Міжнародна економічна діяльність України / В.С.Новинський : під-к .-К.: КНЕУ, 2003 .- 948 с.
5. Микольська Н. П'ять стимулів експортувати до Канади [Електронний ресурс] / Н.Микольська // Європейська правда .- 2015 .- Режим доступу: www.evrointegration.com.ua/experts/2015/09/16/7038326
6. Найман Е. Першими в Україну прийдуть інвестиції з США та Канади [Електронний ресурс] / Е.Найман // Економічна правда .- 2015 .- Режим доступу: www.epravda.com.ua/news/2015/07/16/551014/
7. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/trade-agreements>
9. Панченко Ю. Вільна торгівля з Канадою – подарунок від діаспори [Електронний ресурс] / Ю.Панченко // Європейська правда .- 2015 .- Режим доступу: www.evrointegration.com.ua/experts/2015/0/15/7035920
10. Сайт компанії Bakertilly [Електронний ресурс].- .- Режим доступу: <http://www.bakertilly.ua/media/2-3-1024.jpg>
11. Спільна декларація про особливе партнерство між Україною та Канадою [Електронний ресурс] .-1994 .- Режим

доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/124_002

12. Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою: нові горизонти для українського бізнесу [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України .- Режим доступу: http://mfa.gov.ua/mediafiles/sites/canada/files/Canada_Brochure2015_v5.pdf

13. Чужиков В. Глобальна регіоналістика: історія та сучасна методологія: моногр. -К.:КНЕУ, 2008 .- 272 с.

14. Яценко О.М. Реалізація цілей торговельно-економічного співробітництва України та Канади у континентально-інтеграційному контексті /О.М.Яценко // Зовнішня політика та дипломатія: традиції, тренди, досвід .- 2016 .- Вип.22 .- Ч.3 .- С.95-101

References.

1. Baran, E. (1999), "Canadian cooperation with Ukraine", *Zovnishnia torhivlia*, vol.1-2, pp. 34-35.

2. Brovko, O. (2016), " Triangle free trade. What will Ukraine FTA with Canada", *Eurointegration*, [Online], available, at: <http://www.eurointegration.com.ua> (Accessed Nov 2016).

3. Zavada, K. (2015), " FTA with Canada, what to expect Ukraine on free trade?", *Ukrinform*, [Online, available at: : www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1870380-zvt_z_kanadoyu_chogo_chekati_ukraїni_vid_vilnoi_torgivli_2080534.html, (Accessed 31 Jul 2015).

4. Novyns'kyj, V.Ye. (2003), *Mizhnarodna ekonomichna diial'nist' Ukrainy* [International economic activity Ukraine], KNEU, Kyiv, Ukraine.

5. Mykol'ska, N. (2015), „ Five of incentives to export to Canada”, *Yevropejs'ka pravda*, [Online], available at: www.evrointegration.com.ua (Accessed 16 Sep 2015).

6. Najman, E. (2015), " The first to come to Ukraine investment from the US and Canada", *Ekonomichna Pravda*, [Online], available at: www.epravda.com.ua (Accessed 16 Jul 2015).

7. The official site of the State Statistics Committee of Ukraine (2017), available at: <http://ukrstat.gov.ua/>

8. The official site of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine (2017), available at: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/trade-agreements>

9. Panchenko, Yu. (2015), "Free trade with Canada - a gift from the diaspora", *Yevropejs'ka pravda*, [Online], available at: www.evrointegration.com.ua/experts (Accessed 15 Okt 2015).

10. The official site of Bakertilly (2017), available at: <http://www.bakertilly.ua/media/2-3-1024.jpg>

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (1994), "Joint Declaration on Special Partnership between Ukraine and Canada", available at: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/124_002 (Accessed 31 March 1994).

12. Ministerstvsch zakordonnykh sprav Ukrainy (2015), "Free Trade Agreement between Canada and Ukraine: new horizons for Ukrainian business", available at: http://mfa.gov.ua/mediafiles/sites/canada/files/Canada_Brochure2015_v5.pdf (Accessed 2015).

13. Chuzhykov, V. (2008), *Hlobal'na rehionalistyka: istoriia ta suchasna metodolohiia* [Global regionalism, history and modern methodology], KNEU, Kyiv, Ukraine.

14. Yatsenko, O.M. (2016), "Implementation of the objectives of trade and economic cooperation between Ukraine and Canada in the continental integration context", *Zovnishnia polityka ta dyplomatiia: tradytsii, trendy, dosvid*, Vyp.22, Ch.3, pp. 95-101.

Стаття надійшла до редакції 20.05.2017 р.

ТОВ "ДКС Центр"

Бропу